

Jugoslovanski dijaki na pariški
univerzi v srednjem veku
 (do 1452).¹⁾

Dr. Melitta Pivec - Ljubljana.

I.

Verjetno je bilo, da so tudi naši dežele pošiljale poslance na pariško univerzo, ki je bila, posebej v začetku, pred postankom drugih univerz, kulturno središče vse Evrope: Ker so pripadale pokrajine današnje Jugoslavije različnim državam in ker srednji vek ni poznal narodne zavesti v našem smislu, ima pa izraz »jugoslovanski dijaki« tu predosem teritorialni značaj: slovanska narodna pripadnost bo imela pri posameznih osebnostih večjo ali manjšo stopnjo verjetnosti.

1) Do 1452 so shрани dokumenti pariške univerze v dobrih modernih izdajah; za poznejšo dobo je treba iskati listine neposredno v arhivu; Folio čas ni mi bilo na razpolago.

čas, 1923/24, XVIII.

15.

I
69268

030052841

Prevelikega števila ni bilo pričakovati, že radi velike krajevne oddaljenosti in manj razvite kulture, pač pa večje udeležbe ob času, ko še ni bilo bližjih univerz — posebno praške (1348), dunajske (1356) in italijanskih, ki so po svoji bližini privabile dijake in olajšale študij — torej v 13. in 14. stoletju.

Prve publikacije o zgodovini pariške univerze — posvečene splošnemu razvoju — ne nudijo gradiva za tako iskanje. Du Boulay² ima sicer v svoji od 800 (!) do 1600 segajoči zgodovini z izjemo 1. na koncu vsakega zvezka *Catalogus illustrium academicorum*. Ta se pa ozira le na slavne osebnosti — četudi so včasih v bolj rahli zvezi z univerzo — navadnih skromnih dijakov ne našteva; Crevier³ v svoji majhni zgodovini, ki je nekak izvleček Du Boulaya, nima niti tega, Jourdain⁴ v svojih registah tudi nima ničesar za nas porabnega.

O tujcih na pariški univerzi je napisal tezo A. Budinszky.⁵ Pred njim so o isti tvarini nastale le nekatere razprave o skandinavskih dijakih. Sicer pa tudi Budinszky izrečno pove, da je sprejel samo znanstveno ali družabno imenitne osebnosti. Ima pa več imen kakor Du Boulay.

Med Nemci navaja Heinricha v. Kärnthen (p. 132), sina vojvoda Henrika I. Študiral je v Parizu, kjer je bil priljubljen gost Ludovika VI. Prijatelj Otona Brižinskega, je vstopil istočasno z njim v Morimund, postal 1132 opat v Villarsu in 1143 škof v Troyesu. Umrl je 1169.

V rubriki *Slaven, Ungarn, Griechen* (226—234) pa ima sledeča imena:

Georgius Benignus Salviatus, eig. Georg Drachisich aus Bosnien (p. 228). Študiral je na italijanskih univerzah, v Oxfordu in Parizu. V Florenci je vstopil v minoritski red, bil poklican 1493 na univerzo v Pisi in 1513 imenovan za nadškofa v Nazaretu.

² *Historia Universitatis Parisiensis* autore Caesare Egassio Bulaeo, I—VI, Parisiis 1665—1673, fol.

³ M. Crevier, *Histoire de l'Université de Paris*, I—VII, Paris 1761, 12°.

⁴ Carolus Jourdain, *Index chronologicus chartarum pertinentium ad historiam Universitatis Parisiensis*. Parisiis, 1862, fol.

⁵ Alexander Budinszky, *Die Universität Paris u. die Fremden an derselben im Mittelalter*. Berlin 1876, 8°. Rezultat dela na Ecole des Chartes.

Johann v. Ragusa (p. 231), dalmatinski dominikanec, je študiral začetkom 15. stoletja v samostanu svojega reda v Parizu in postal tam doktor teologije. Na koncilu v Baslu je nastopil kot govornik posebno proti zastopniku utrakvistov, J. Rokizani. Prejel je več važnih misij in Feliks V. ga je imenoval kardinalom. Umrl je 1444 in zapustil spise, tičoče se svojih poslanstev.

Tranquillus Andronicus aus Dalmatien (p. 234) je prišel pod vladu Ludovika XI. v Pariz in tam učil grščino.⁶

Glavna vira pa sta sedaj *Chartularium*⁷ in *Auctarium*⁸ pariške univerze. Prvi vsebuje listine, nanašajoče se na univerzo, iz arhivov univerze same, ki so zdaj razdeljene in kojih večji del se nahaja v narodnih arhivih, manjši pa v univerzitetnem arhivu na Sorboni; dalje listine iz papeškega arhiva in iz arhivov raznih redov in kolegijev. Drugi pa knjigo prokuratorjev angleške (nemške) nacije, ki je najstarejša ohranjena knjiga te vrste (od 1333) in za naše kraje posebno važna in bogata.

V teh dveh zbirkah se nahajajo sledeča imena, ki jih navajam z letnico, kdaj se prvič omenjajo:

Georgius de Rain seu de Sclavonia, Sorbonicus — 1389.

Petrus de Carniola — 1400.

Leonardus de Laybach — 1400.

Michael Georgii de Tragurio — 1415.⁹

Marcus de Syremio (de Hungaria) — 1420.

Benedictus de Seremio (de Hungaria) — ca. 1420.

Johannes Stojkowic de Ragusio — 1421.⁹

Paulus Nicolai de Sclavonia, diocesis Zagrabensis — 1421.

Cosmas Symonis, diocesis Zagrabensis — 1432.

Lista je kratka. Proti pričakovanju ni nikogar iz 13. stoletja. A ni drugače pri drugih vzhodnih državah. Prva dijaka

⁶ T. Andr. se najde tudi pri Du Boulayu, V. p. 918; druga citirana imena pa so posneta iz drugih del, ne iz ohranjenih listin univerze.

⁷ Henricus Denifle, Aemilius Chatelain, *Chartularium Universitatis Parisiensis*, I.—IV. (1200—1452), Parisii, 1889—1897, fol.

⁸ H. Denifle, Ae. Chatelain, *Auctarium Chartularii Universitatis Parisiensis*, I., II. (1333—1466), Parisii, 1894—1897, fol.

⁹ Gradivo za ta dva mi je prepustil ljubeznivo dr. M. Kos; Joh. de Ragusio je identičen z onim pri Budinszkem omenjenem.

de Bohemia, ki je bila vendar že po svojih kraljih Luksemburžanih v mnogo tesnejši zvezi s Francijo, se omenjata šele med 1329 in 1336, Bertoldus in Conradus de Bohemia;¹⁰ istočasno prvi iz Avstrije, Jacobus de Austria.¹⁰ Prvi iz Ogrske je frater Alexander de Ungaria, 1300, drugi Stephanus de Hungaria, de Insula, 1343, dalj časa edini magister theologie na Ogrskem.¹⁰ S Poljsko ni mnogo drugače. Glede 13. stoletja se mora pač posebno upoštevati, da je ohranjeno iz prvih časov univerze le zelo majhno število listin. Vsled dejstva, da se nahajajo v seznamih samo imena graduiranih, je tudi lahko mogoče, da je študiralo več dijakov na univerzi, ki pa niso dosegli gradov in radi tega niso zaznamovani. Najstarejši catalogus licentiatorum je tudi šele iz leta 1395. Nadaljnja težkoča je, da imamo večinoma le krstna imena. Denifle je v papežem poslanih rotulih našel mnogo priimkov, ki so razkrili narodnost ali domovino dotičnih kandidatov. Priimek de Sclavonia n. pr., najden na drugem mestu za Georgiusa de Rain, je odločil, da smatrajo ta Rain za Brežice. Dalo bi se, mislim, najti v naših domačih arhivih še gradivo, ki bi omogočilo slične določbe. Generalni študijski zavodi redov, predvsem dominikancev in frančiškanov, v Parizu so postavili velik odstotek tujih dijakov, in samostani teh redov obstojajo pri nas že v 13. stoletju.

Iz materiala, kakršen je sedaj, je težko več ugotoviti.¹¹ V poznejših stoletjih pa je študiralo brezdvomno večje število dijakov v Parizu, posebno iz Dubrovnika, kjer so tvorili les Sorbonniens celo stranko proti onim, ki so študirali v Salamanki — les Salamanquais.¹²

II.

Za razumevanje gotovih izrazov je potrebno, da se na kratko ozremo na takratno organizacijo študija na pariški univerzi.¹³ V 14. in 15. stoletju ima že precej stalne oblike. Vsa univerza je bila rahla federacija 8 velikih korporacij; 4 fakultet

¹⁰ Chart. II, pp. 663, 665, 666, 85, 536, 570.

¹¹ Tudi prof. Chatelain mi je izrazil mnenje, da rezultati — vsled vrzeli v starejši dobi — ne morejo biti drugačni.

¹² Louis de Voïnovitch, La monarchie française dans l'Adriatique. Paris 1917. p. XXI.

¹³ Charles Thurot, De l'organisation de l'enseignement dans l'université de Paris au moyen-âge. Paris 1850. 8°.

in 4 nacij. 4 nationes: Francia, Picardia, Normania in Anglia (od 1400 naprej Alemannia) so tvorile facultas artium, številno najmočnejšo. Nacije so bile še deljene v provincije in dieceze, nemška je imela od 14. do 16. stoletja 3 provincije: Alemannia superior (katere člani so bili južni Nemci, Ogrji, Slovani, Švedi in Danci), Alemannia inferior in Anglia. Vsa ta razdelitev ni imela ne politične ne geografske podlage, in se je ravnala in spreminjala le po premoči ravno navzočnih dijakov. Vsaka nacija je volila vsak mesec svojega prokuratorja in imela svoja zborovanja. Prokurator je imel dolžnost zapisnike sešaj vpisati v svojo knjigo in voditi račun o dohodkih in izdatkih. Zadeve vse univerze so se reševale na skupnih zborovanjih vseh fakultet. Rektorja za 3 mesece je volila facultas artium.

Ta fakulteta je sprejela dijaka s 14 leti. Dijak se je oklenil enega profesorja — po možnosti rojaka — ki ga je vodil ves čas študija in se — če potrebno — tudi zanj bojeval. Postal je po vsakokratnem izpitu baccalaureus, licentiatus in z 21 leti in po sprejemu v kolegij profesorjev magister artium s pravico predavanja. Največjo vlogo v študiju so imele poleg rednih in izrednih predavanj disputationes. Dovršitev te fakultete je bil pogoj za sprejem v teologično, juridično in medicinsko fakulteto; magister artium je tam sprejel iste stopnje (baccalaureatus, licentia, magisterium) dotične fakultete. Mag. theol. je mogel postati šele s 35 leti, podobno pri juristih in medicincih.

Univerza je dobro skrbela za svoje slušatelje; bili so deležni — domačini in tujci — mnogih privilegijev, n. pr. prosti davkov in pod posebno, milo jurisdikcijo. Vladalo je živahno življenje: nacije so se prepirale med seboj radi interesnih sfer, volitve na sejah so bile burne, profesorji — magistri sami niso bili preveč stari, in dijaki so se pretepali na Pré des Clers med seboj ali z menihi samostana St. Germain, tudi krvavo. Ko se je l'insolence naturelle des étudiants preveč razpasla, so jih začeli zapirati v internate; od 13. stoletja dalje je bilo ustanovljenih mnogo kolegijev — najvažnejši Sorbona, odprta vsej Evropi — a pomagalo ni preveč.

Le ene stvari je vedno manjkalo — denarja. Edini dohodki univerze in nacij so bili takse pri izpiti, promocijah in sličnih prilikah, in te so bile precej visoke. A kljub temu so bile blagajne običajno prazne. Vzrok pove stereotipna, skoro

vsakemu prejemu kake vsote sledeča opomba: natio intravit tabernam et statim perpotatum fuit. Pri dijakih je bilo podobno. Poleg bogatih se nahaja velika množina štipendistov.

Po ugotovitvi tega splošnega okvira naj sledijo podrobnosti, ohranjene iz življenja prej navedenih dijakov. Vrednost tehotic je različna: nekatere povedo samo ime in študijske etape, druge dovoljujejo vsaj v glavnih obrisih rekonstrukcijo nekaj let življenja dotičnega. Največ gradiva je zapustil Paulus Nicolai, ta »homo pessimae indolis«, ki je imel proces s svojo nacija, s svojo fakulteto in z vso univerzo. Radi tega je bolje obravnavati ga, skupno z Dubrovničanom Johannesom, o katerem je tudi več znanega, v posebnem poglavju.

Georgiusa de Rain omenjam samo na kratko radi popolnosti. O njem obstoja že razpravica Louis Légera: Georges d'Esclavonie, Chanoine pénitencier de la cathédrale de Tours au XIV—XVme siècles,¹⁴ ki uporablja vse notice Chart. III, IV in Auct. I in podatke dokumentov v Toursu, kjer je 1416 umrl; J. Krek ga citira v svojem delcu: Les Slovènes kot glagoljaša; in o njem bo izšla monografija izpod peresa dr. M. Kosa.

Petrus de Carniola je 1400 postal baccalaureus pod magistrom Heinricus de Gorkem, licentiat pod magistrom Hermannus de Eslinghe in magister pod magistrom Arnoldus Wtwiic. Njegova bursa (štipendij) je znašala 3 solidi.¹⁵

Leonardus de Laybach je prišel v dobi prokuratorja mag. Johannes de Galencoep na zborovanje nacije 8. aprila 1400 apud S. Maturinum (ta cerkev je bila navadno zborovališče angleške nacije). Rekel je, da ne pozna pravil nacije in prosil, da bi mu nacija odpustila in ga pripustila k bakalaureatu po navadnem običaju, kar mu je nacija dovolila. Na zborovanju 25. aprila istega leta je postal baccalaureus pod magistrom Henricus de Ghorinchem. Njegova bursa je znašala XVI denarii.¹⁶

Michael Georgii de Tragurio je postal 11. februarja 1415 baccalaureus, 8. aprila licentiatus in 11. maja magister, vse pod magistrom Johannes Johannis. Na zborovanju angleške nacije 22. aprila je prosil, da sme s prisego potrditi svojo uboštvo, kar

¹⁴ Jagić, Festschrift 1908, p. 112—119.

¹⁵ Auct. I., c. 809, 815.

¹⁶ Auct. I., c. 811, 812.

mu je nacija dovolila in njegovo prisego sprejela. 15. junija 1452 pa je poročal prokurator, kako je pred približno 30 leti magister nemške nacije iz Ogrskega, Michael Georgii iz Trogira, s prisego potrdil svojo uboštvo, ko je dosegel bakalaureat in profesuro. Da drži svojo prisego, je poslal svojemu sinu, magistru francoske nacije, vsoto 6 scutorum auri, da plača naciji štipendije, ki so bili za one grade potrebni. Nacija je to vsoto hvaležno sprejela, se zahvalila magistru za njegovo rednost in dala potrdilo s pečatom prokuratorja.¹⁷

Marcus de Syremio je postal baccalaureus v dobi prokuratorja Johannes de Wermer pod mag. Johannes Johannes 1420, isto leto tudi licentiat in magister pod prokuratorjem Johannes Johannis. Njegova bursa je znašala VIII solidi.¹⁸

Benedictus de Seremio je 1421/22 vpisan na univerzi v Kölnu kot magister artium in baccalaureus formatus (višnja stopnja) teološke fakultete pariške univerze, kjer je moral torej pred tem letom študirati. Njegovega imena pa ni v pariških listinah.¹⁹

Simonis (Symonis) Cosmas iz zagrebške dijeceze je postal baccalaureus pod prokuratorjem Jacobus de Loo alias Potter 1431; licentiatus in artibus 1432 pod magistrum Albertus Vorden, in isto leto pod istim magistrum magister. Ni imel štipendija. Na zborovanju angleške nacije 28. maja 1432 je prosil, da bi mu nacija vsled njegovega uboštva odpustila gotovo vsoto, kar mu je nacija dovolila. Na zborovanju 7. maja 1433 je nastal prepir med častivrednimi magistri, ki sta ga pomirila prokurator Johannes de Merode in magister Cosmas. Na zborovanju na dan pred sv. Matevžem 1433 fungira Cosmas poleg drugih kot priča pri odobrenju, ki ga je zaprosil in dobil za svoje poslovanje prokurator Albertus de Vorden.²⁰

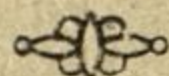
(Konec sledi.)

¹⁷ Auct. II., c. 190, 194, 196, 195, 892.

¹⁸ Auct. II., c. 272, 273, 274.

¹⁹ Auct. II., c. 272.

²⁰ Auct. II., c. 447, 469, 470, 472, 473.

vsa materija istovetna z energijo, da je vesoljni svet neskončen, a obenem omejen — dve definiciji, po katerih si človeški um ne more napraviti nikake predstave ne za mikrokozem ne za makrokozem. Oboje je le abstraktno in konkretne prispodobe kratkomalo ni. Ali se bo človeški duh s tem zadovoljil? Ne verjamem. Vsi ne morejo biti matematiki in to, kar je nam od narave podano, je narava in ne matematika.

Resumiram; Fizikalna znanost po Newtonovem vzorcu je bila objektivna, bila je pa tudi čim najbolj možno absolutna, ker se je držala konkretne meje.

Te meje so bile za človeškega duha pretesne. Teorija o elektromagnetizmu jih je prva prekoračila — postala je v širši meri objektivna, a to na račun absolutnosti, namreč tiste, ki je podana, če naravni pojav in človeški razum, ki pa more bazirati le na predstavi, vedno in povsod soglašata. Postala pa je plodonosnejša, spajala je druge panoge fizike — a po poti, ki jo hodi, narave sploh ne pozna, in ko stopa v ekstremnih slučajih nazaj v konkretni svet — še tega abstrahira.

Jugoslovanski dijaki na pariški univerzi v srednjem veku

(do 1452).

Dr. Melitta Pivec — Ljubljana.

III.

**Paulus Nicolai (Nicholai, Nycholai) de Sclavonia (Slavonia),
Zagrabiensis dioecesis.²¹**

L. 1418 je postal v dobi prokuratorja Conrada de Hagenoya na seji angleške nacije 11. februarja baccalaureus artistske fakultete pod magistrom Johannesom Weenck in kmalu potem je pod istim prokuratorjem prisegel vse prisege, predpisane za artistsko licenco. Bil je takrat brez štípendija. Pod prokuratorjem Johannesom Johannis (ali Reynerus de Leydis) je prosil Paulus, že licenciat, nacijo za 24 solidi, ostalo bi od lastne burse

²¹ Oblika imena variira pri Paulu kakor pri vseh drugih; pretežno pa se najde Paulus de Sclavonia.

plačal. Začel je predavati pod magistrom Thoma de Lyn. 17. junija je predložil prokurator Johannes Johannis račun, kjer se omenja izdatek 1 franka za magistra Paula.²²

V septembru 1421 se nahaja v listi sentenciarijev, začel je torej čitati sentence, in imel stipendij (23 solidi), 23. septembra 1422 je prosil angleško nacijo za priprošnjo pri rektorju, ki ga je razžalil, čemur so ugodili. Na predvečer sv. Janeza Krstnika 1423 je bila artistična fakulteta zbrana za volitev novega rektorja. Angleška nacija je določila za svojega volilnega pooblaščenca magistra Paula. Izvoljen je bil za rektorja magister Johannes Mutarde od normanske nacije.²³

4. avgusta 1422 ali 1423 je pisala pariška univerza rimskemu cesarju Sigismundu in mu sporočila promocijo Paula Nicolai (magister in artibus et baccalaureus formatus in theologia, presbyter dioecesis zagradiensis). Ni se ustrašil oddaljenosti, zapustil je domačo zemljo in se vadil v sholastični šoli, da je dosegel omenjene grade. Želi pa še licenco in magisterij teološke fakultete. Da se mu omogoči dostojno življenje, prosi univerza Sigismunda, da da Paulu kakšen beneficij v svoji kraljevini, saj koristi ta mož s svojim znanjem svoji domovini.²⁴

Na seji 6. aprila 1424 je del nacije izvolil za prokuratorja magistra Paula Nicolai, drugi del pa magistra Martina Berech. 10. aprila pa so se zedinili in soglasno izvolili Rogera de Edynburgh.²⁵

Dva danska dijaka Loef in Olawy sta prosila 4. maja za sprejem v danski kolegij. Imela sta priporočilno pismo plemenitaša Andreja Ougard, ščitonosca regenta, vojvode Bedforda, in s prisego in po pričevanju bedela Bemunda potrdila svojo pristojnost na Dansko. Nacija je torej predlagala magistru Paulu, ki je stanoval v danskem kolegiju, naj dovoli njun sprejem in naj bo sam njun predstojnik, čeprav ni Danec. Paulus pa je ponudbo odbil, zapustil pa bi hišo, če onadva dokažeta svojo narodnost. Nacija pa je sklenila sprejem.²⁶

16. decembra se je vršilo zborovanje artistične fakultete za volitev novega rektorja. Večina angleške nacije je izvolila

²² Auct. II, c. 241, 242, 243, 244, 247.

²³ Chart. IV, no. 2182, p. 399; Auct. II, c. 258, 292, 301.

²⁴ Chart. IV, no. 2213, p. 417.

²⁵ Auct. II, c. 310.

²⁶ Auct. II, c. 311/312.

Paula za svojega volilnega pooblaščenca, protestiral pa je Martin Berech radi škandalov, ki jih je Paulus povzročil naciji. Kljub temu je Paulus izvršil svoj mandat in oddal svoj glas za magistra Petra de Credulio. Zahteval je potem od prokuratorja Johannes Flicke sejo radi prizadejanih mu žalitev. 19. decembra je zahteval, naj bo magister Martin kaznovan. V svrhu informacij je nacija njuno zadevo odložila. 13. januarja 1425 je Paulus zopet tožil Martina, Martinus pa je zahteval, naj da Paulus naciji zadoščenje za mnogoštevilne žalitve, ki jih je nacija izvedela od verodostojnih prič. Nacija je sklenila soglasno, naj prosi Martinus Paula odpuščenja, kar je storil; potem je sklenila, naj prosi Paulus nacijo odpuščenja. Paulus pa je odgovoril, da nacije ni žalil, naj mu dokaže žalitve in izjavil, da se ne bo podvrgel, ampak apeliral proti odločbi nacije. Na drugi prihodnji seji je nacija citirala Paula in hotela, naj dá zadoščenje; zagotovila je, da ga bo milo kaznovala; drugače pa bo zaprosila pomoč fakultete in univerze.²⁷

Zapisnik seje 10. marca je skoro popolnoma uničen, razvidno je le, da je šlo za spor med Paulom de Sclavonia in bivšim prokuratorjem Johannesom Flicke.²⁸

24. maja je sporočil prokurator Johannes Johannis prošnjo Paula, naj imenuje nacija razsodnike. Ker je Paulus Johannesu Flicke in Martinu Berech očital nepravilnosti o dobi njune prokuracije, je nacija sklenila, naj se prokuratorske knjige revidirajo in, če potrebno, korigirajo. Poudarila pa je, da tujci ne smejo vedeti zaupnih zadev nacije, kakor to prepoveduje dobro znani statut o sporih.

Izvršil se je ta sklep na prihodnji seji pod prokuratorjem Rogerom de Edynburgh. Spise obeh bivših prokuratorjev so pregledali, korigirali in prebrali; nacija je bila zadovoljna, Paulus pa ne. Po odhodu strank so torej še enkrat pregledali register, da ne bi imel Paulus prilike jezik brusiti; našli so korigirane spise v redu in izjavili, da so bila korekture potrebna mesta nastala iz malomarnosti pisarjev, ne iz zlobe.

V zgled poznejšim pa, da ne bi nastale lahkomišelnih obtožbe funkcionarjev nacije, se je potem nacija pečala s pogrški magistra Paula: 1. kršil je nekatere štatute, na katere je pro-

²⁷ Auct. II, c. 314, 315/316. V zapisniku zadnje seje je več korektur, bržkone po prošnji Paula z 2. jun. 1425, s katerimi pa ni bil zadovoljen.

²⁸ Auct. II, c. 318.

kuratorju prisegel; 2. odkril je zaupne zadeve nacije tujcem; 3. čeprav dobro pozna statut o sporih, dela po indirektnih potih proti članom nacije; 4. razsodniki Johannes de Arnheim, licenciat teologije, Johannes Johannis, licenciat medicine, in Jacobus de Gonda, blagajnik, ki jih je nacija imenovala, da končajo ta spor v dveh mesecih, tega niso zmogli, ker se je Paulus vedno protivil. Po vsem tem je sklenila nacija, da ga še enkrat pozove, naj se ji pokori, drugače bo proti njemu nastopila kakor proti nekoristnemu, gnilemu članu in iskala pomoč fakultete in vse univerze. Stranke so se poklicale nazaj in prokurator jim je prebral sklep. Martinus Berech in Johannes Flicke sta bila zadovoljna, Paulus pa ne; dodal je, naj mu ne zamerijo, če bo spravil zadevo v razpravo izven nacije.

5. junija je poročal prokurator o nadaljnjih sovražnih aktih Paula. Na večer prejšnje seje je prišel Paulus v družbi dveh lajikov k prokuratorju. Začel je nekaj pripovedovati v francoskem jeziku, česar prokurator ni natančno razumel radi njegovega nepravilnega in barbarskega načina izgovarjave, razumel pa je toliko, da hoče zaupne zadeve zadnje seje pred tujci razkriti, na kar se je takoj odstranil. Tudi 4. junija je prišel po kosilu k njemu in ga prosil za prepis vsega, kar sta M. Berech in J. Flicke o njem zapisala v prokuratorški knjigi, česar mu pa brez dovoljenja nacije ni mogel dati. K današnji seji pa ni prišel, čeprav ga je legalno pozval bedel Bomund.

Na to je nacija po dolgem odlašanju in mnogoštevilnih svarilih nacije ter nepoboljšljivi trdovratnosti Paula po statutu, ki predpisuje izključitev takih članov, magistra Paula kot gnil ud izključila iz nacije, nje družbe in časti, njenih privilegijev in vseh njenih ugodnosti, če se ne spravi še isti dan z njo in jo prosi odpuščanja po njenem bivšem sklepu. Delegirala je tudi svojega prokuratorja na zborovanje univerze, ki se je vršilo istega dne.

Končno je prosil mag. Martinus Berech, naj se mag. Paulus v prokuratorški knjigi ne imenuje de Hungaria, ampak de Sclavonia, ker je tam doma, in nacija je prošnji ugodila. (Martinus Berech je bil najhujši sovražnik Paula. Chartularij tu pripominja, da je to eden najstarejših dokumentov, v katerem se pojavlja rivaliteta med ogrsko in hrvatsko narodnostjo.)

Na zborovanju univerze je Paulus zavrnil vse dosedanje ukrepe nacije; zlobno ji je podtikal krivično postopanje, Berecha in Flickema pa znova dolžil falzifikacije njunih prokuratorskih spisov. Prosil je univerzo za razsodnike. Prokurator pa je prosil, naj pusti univerza naciji svoje zaupne zadeve sami reševati, ali pa naj imenuje dva magistra teologije, ki naj stvar z njo uredita. Rektor Guillelmus de Fossato je razglasil sklep univerze, da se zadeva vrne naciji, ki naj jo z dvema zastopnikoma teološke fakultete rešuje.

Ko je potem nacija razpravljala o rektorskem odloku, je prišel mag. Paulus in se je vedel, kakor da ima pravico in glas posvetovanja. Zato je poklicala nacija univerzitetnega pisarja Michaela Heberti z dvema bedeloma od francoske in angleške nacije in v njih navzočnosti je prokurator Paulu njegovo izključitev v predpisani obliki razglasil. Prosil je tudi nacijo, naj se o tem sestavi listina. Blagajnik pa je pozval prokuratorja, naj citira Paula pred rektorja, da vrne naciji štipendije in vse, kar ji je dolžan za svoje grade po svoji prisegi o uboštvu.

1. julija je poročal prokurator o novih hudodelstvih Paula, ki je poskušal doseči anuliranje vseh sklepov nacije potom listkov, ki jih je dal zastopnikoma univerze, magistru Rolandu Berguel in mag. Johannesu Pulcripatris. Nacija je sklenila, da hoče vzdržati vse svoje sklepe proti komurkoli, in če treba, bo apelirala na apostolsko stolico, da ne bodo njeni statuti prekršeni.²⁹

24. septembra je nacija razpravljala, kako bi se dal Paulus prisiliti k izplačanju njegovih dolgov, zdaj ko je že bogat in dobro preskrbljen. (V rotulu 29. marca 1424 je dobil kanonikat S. Andreae v Kölnu in večjo prebendo vet. eccl. S. Pauli v Münstru, prosil pa je še za kanonikat in eccl. Frising.) Sklenila se je obrniti na teologično fakulteto, naj prisili Paula pod prisego, da zadosti naciji, prej ko mu da licenco.

27. oktobra je poročal prokurator, da se pripravlja Paulus na teologično licenco, pa še ni zadostil naciji. Nacija je sklenila soglasno, da bo porabila vsa sredstva, da prepreči njegovo licenco. Naročila je Johannesu de Harnem in prokuratorju sestavitev liste njegovih pregreškov, ki naj se izroči teologični

---

²⁹ Auct. II, c. 325—329.

fakulteti. Po Johannesu de Harnem je Paula še enkrat pozvala k spravi.

19. novembra se je nacija posvetovala o načinu, kako pridobiti najprej posamezne nacije in potem celo artistično fakulteto za skupen nastop pri teologični fakulteti proti Paulovi licenci.³⁰

Na seji 29. decembra je nacija naročila prepis sklepa univerze in izreka razsodnikov za teologično fakulteto in delegirala blagajnika, bivšega prokuratorja in Johannes de Arnheim k dekanu teologične fakultete Dominiku Parvi (ali Petit). Paulus pa je zopet javno izjavil, da ne bo miroval, dokler ni nekaj o njem v knjigi nacije zapisanega odstranjeno.

Artistična fakulteta je na zborovanju 16. januarja 1426 razpravljala o sporu Paula in angleške nacije. Delegata univerze Rolandus Berguel in Johannes Pulcripatris sta po preiskavi oddala svoj izrek za nacijo in proti Paulu. Ker je tudi univerza na zadnjem zborovanju to sodbo aprobirala, je prosila angleška nacija, naj se ji artistična fakulteta priključi in da svojo pomoč za izpeljavo sodbe. Po ločenem posvetovanju vseh nacij je fakulteta po rektorju Johannesu de Insula izjavila, da se priključi angleški naciji, če se Paulus ponižno ne podvrže. O tem sklepu je dala angleška nacija napraviti listino s pečatom rektorja in podpisi prokuratorjev treh drugih nacij.³¹

9. februarja je sklenila nacija na zborovanju teologične fakultete istega dne predložiti došli dopis Paula, ki bi moral biti prošnja na nacijo, pa je žaljiv in kaže, da vztraja v trdovratnosti.

Blagajnik in prokurator sta poročala 11. februarja, da se je Paulovo pismo na zborovanju teologične fakultete prebralo, da pa je bila teologična fakulteta mnenja, da s tem pismom Paulus ni zadostil naciji, ampak jo znova žalil. Radi tega Paula to leto ni pripustila k licenci, temveč mu naložila čakanje dveh let, in če se medtem ne poboljša, potem bo razpravljala o njegovi promociji.

Prokurator Johannes Flicke je 11. marca na seji prebral Paulovo pismo: Ker se naciji zdi, da jo je razžalil, in ker hoče biti njen zvest sin, jo prosi ponižno odpuščenja, ampak tako,

³⁰ Auct. II, c. 333—335.

³¹ Auct. II, c. 336, 337/338.

da to njegovo ponižanje ne bo škodovalo njegovi časti, tudi ne vse to, kar je nacija o njem v svoji knjigi zapisala; pričakuje, da ga bo nacija kot spokorenega sina priporočila teološki fakulteti. Nacija je izjavila, da bi se zelo veselila vrnitve zgubljenega sina, a ker je vložil apelacije, ni o pismu ničesar sklenila. Želela pa je zelo imeti prepis njegove apelacije.³²

Paulus je citiral angleško nacijo pred sodišče pariškega mestnega prefekta (in Castelleto). Guillelmus de Richel, Petrus de Castillon, Nicolaus de Larbroye, Arnoldus Dariot, Vincent Le Fourlier in še dva magistra so bili zastopniki pri sodišču, ki jih je nacija 29. aprila imenovala.

Medtem ko je Paulus pred sodiščem mestnega prefekta prosil, naj mu kralj vrne članstvo nacije, je še vložil apelacijo na apostolsko stolico. 6. junija je sklenila nacija vprašati pravne izvedence za svet, ali se mora nacija pokoriti odredbam apostolske stolice. Poslala je tudi listino svojim zastopnikom v rimski kuriji, naj nastopajo proti Paulu. Blagajnik Johannes Johannis pa je prosil, naj bi smatrala nacija za slučaj, da Paulus napade njega ali drugega člana nacije, zadevo dotičnega za svojo. Nacija je upravičeni prošnji ugodila.

Iz knjige nacije so izpisali nekatere točke, da bi jih imel odvetnik nacije pri sodišču na razpolago. 27. junija jih je nacija odobrila.

Obsegale so sledeče pregreške: 1. javno in tajno je rekel, da angleška nacija ne bi smela imeti glasu na univerzi, ker obstoji le iz treh mladih magistrov; 2. rekel je javno, da rektorju izročeni sklep ni bil sklep nacije, le delo treh mladih magistrov; 3. ni ubogal nacije, ko ga je prosila za sprejem dveh danskih dijakov v danski kolegij; 4. javno na univerzi in drugod je govoril, da so zapisniki v registru nacije napačni. Razen tega je več še težjih zadev, ki so pa zaupne.

Pol leta je nacija prirejala seje radi Paula in ga pozivljala, naj se ukloni, pa ni hotel; in tako ga je končno izključila 5. junija 1425, dokler ne pride nazaj in pokaže v dejanju ponižnost, ki jo ima v ustih in na zunaj. Apeliral je na univerzo, a univerza je naciji pritrdila.

Te točke so bile prečitane 18. julija in Castelleto. Paulus

³² Auct. II, c. 339, 340, 341/342.

je prosil za pojasnilo nekaterih točk, kar mu je nacija 20. julija dovolila, potem pa repliciral.

Poročilo o njegovi repliki je nacija poslušala 9. avgusta. Sklenila je novo repliko v informacijo svojega odvetnika. Ker je Paulus med drugim rekel, da nobena nacija in nobena fakulteta nima pravice dajati štatutov, samo univerza, in s tem žalil vse nacije in fakultete, je nacija poslala prokuratorja k rektorju, da ga prosi za zborovanje fakultete o tem. Paulus je prokuratorju tudi pokazal svojo apelacijo na rimsko kurijo radi izključitve iz univerze; prokurator je dobil od notarja prepis apelacije in jo prebral naciji.

11. avgusta je nacija izvolila Johannesesa Johannisa (in za namestnika Rogera), da bo prosil artistično fakulteto za priključitev, rektorja za zborovanje in priključitev univerze, in kancelarja Francije, da spravi proces nacije v kraljevski svet, kamor je že spravil proces teološke fakultete. Naročila je prokuratorju, naj napravi o točki, da nimajo ne fakultete ne nacije pravice dajati štatutov, poročila za druge nacije in fakultete.³³

17. septembra se je vršila v kraljevskem svetu (kralj je bil takrat Anglež Henrik VI.) razprava o tožbi magistra Paula proti dekanu Dominiku Parvi in magistrom teološke fakultete, ker ga niso pripustili k licenci. Paulus je navedel, da se je vadil v vsem, kar je predpisano za dosego licence: praedicationes, lecturae, collationes, responsa, disputationes. Njegovi kolegi, drugi baccalaurei formati, so prejeli licenco, on pa ne; s tem so mu delali krivico. Trdil je tudi, da je dobil od pariškega mestnega prefekta, kjer se je proces začel, odlok, da je njegova tožba upravičena, da je teološka fakulteta prisiljena sprejeti ga in da mora plačati stroške.

Teološka fakulteta pa je navedla: Gradi teološke fakultete dajo veliko avtoriteto v verskih zadevah. Njeni štatuti, potrjeni od apostolske stolice, predpisujejo določen čas in določene študije za dosego licence, kako se mora dijak javiti k izpitu in kako morajo dekan in magistri po svoji vesti odločati o sprejemu. Samo magistri smejo o tem odločati, nihče drugi ne. Tudi pri zadnjem terminu so nekatere kandidate sprejeli, Paulovo prošnjo pa so po svoji vesti odbili, ker nima predpisanega

³³ Auct. II, c. 346, 347—350, 350/351.

študijskega časa. Prekršil je tudi nekatere štatute in ni spoštoval svojih profesorjev, temveč jih javno zmerjal in s tem pokazal svoj vihravi značaj. Odbili so ga iz strahu pred slabimi posledicami za vero in cerkev — posebno glede na veliko oddaljenost njegove domovine —, če bi tak človek dosegel grad licence.

Kraljevski svet je odbil Paulovo tožbo.³⁴

21. septembra je angleška nacija povabila svojega odvetnika in Castelleto (m. Nycolaus) na kosilo, da ga tam informira. 19. novembra je želela, naj gre rektor zanj h kancelarju Francije, da pride njen proces iz parlamenta v kraljevski svet (kakor proces teološke fakultete).³⁵

9. januarja 1427 je tožil magister Paulus pred parlamentom pariško univerzo in angleško nacijo. Zastopniki angleške nacije so izjavili, da se ta zadeva ne tiče univerze, le angleške nacije. Vsak član priseže pokorščino prokuratorju, in radi nepokorščine se sme izključiti. Magister Paulus je bil vljudno sprejet v angleško nacijo, čeprav se ne ve pravzaprav, odkod da je. Pravi, da je iz Ogrske, govori se pa, da je iz Sklavonije, kjer so različne sekte. 1423 je hotel na zborovanju univerze uničiti avtoriteto angleške nacije. A čeprav je tako težko grešil, bi ga še vedno milostno sprejeli itd.³⁶

3. februarja je rektorsko sodišče obsodilo Paula, da plača svoj dolg naciji. 25. februarja je na seji prokurator Roger de Edynburgh prebral rektorjevo obsodbo, ki je taksirala Paulov dolg na 15 štipendijev po 12 solidi parisienses, in za predavalnice 3 librae 10 solidi parisienses. Nacija je sklenila vsoto izterjati pred sodiščem pariškega škofa. 10. marca pa je naročila prokuratorju Jakobu de Gonda izterjati plačilo pred sodiščem konservatorja, kamor je bil Paulus citiran.³⁷

7. aprila je nacija izvolila Johannesa Johannis, da poroča na prihodnjem zborovanju univerze rektorju, kako daleč je nacija v svojem procesu proti Paulu v parlamentu, da ga prosi, naj se proglasi izključitev Paula v pridigah univerze in v posameznih pariških cerkvah, naj se odstrani Paulus iz danskega

³⁴ Chart. IV, no. 2278, p. 455.

³⁵ Auct. II, c. 352, 355.

³⁶ Chart. IV, no. 2292, p. 465.

³⁷ Auct. II, c. 356, 357, 358.

kolegija, ki naj preide v roke nacije, in da se mu zahvali za njegov trud v tej stvari.

V juniju pa je dala nacija Paula zapreti.

15. julija je Paulus apeliral na kraljevsko kurijo proti mestnemu prefektu in angleški naciji, ker so ga dali njegovi nasprotniki na trgu Maubert po sergentu aretirati in zapreti in niso sprejeli njegovega ugovora. 4. avgusta je sodišče odločilo, da se izpusti, če ni zaprt radi drugega vzroka.³⁸

Proces proti Paulu je nacija precej stal. 14. junija je dal blagajnik prokuratorju 6 solidi za ljudi, ki so Paula zaprli. 23. septembra so začasno znižali višino daril pri slovesnosti nacije, radi izdatkov v procesu proti Paulu in majhnega števila članov. Sklenili so zvišati jih zopet šele po končanem procesu.

12. novembra je sklenila nacija obnovitev procesa v parlamentu, kakor je to tudi univerza storila, in 4. maja 1428 je razpravljala, ali bi ne bilo bolje zahtevati izrek sodbe, in sklenila vprašati za svet svoje zastopnike in odvetnike v parlamentu.

16. avgusta je poslušala poročilo magistra Johannesesa de Arnheim, poslanika univerze in nacije pri rimski kuriji v Paulovem procesu, ki je bilo za nacijo ugodno. 11. oktobra je izplačala poslaniku za njegov trud 6 scuta.³⁹

Na seji 20. januarja 1429 so prosili Johannes Johannis in drugi magistri, ki so bili imenovani v dekretu magistra Paula, naj bi nacija smatrala njih zadevo za svojo, če jih Paulus napade, čemur je nacija soglasno ugodila.

Omenjeni dekret se je prebral na seji 27. januarja. Paulus je bil namreč šel osebno v Rim k papeški kuriji in tam dosegel dekret, da bo rehabilitiran v naciji in dobil teološko licenco, in za slučaj, da bi se nacija protivila, komisarje s pooblaščenjem apostolske stolice, da izvršijo vsebino dekreta. Nacija je delegirala Jakoba de Gonda in Rutghera Bloot, da se posvetujeta s pravnimi izvedenci o nadaljnjih korakih. Hotela je delati skupno s teologično fakulteto.

Že julija 1428 je poslala pariška univerza svojega poslanika Johannesesa Potage k rimski kuriji, ki je ostal tam čez december. Paulus pa je prosil papeža za eksempcijo od jurisdikcije pari-

³⁸ Auct. II, c. 363; Chart. IV, p. 465/466.

³⁹ Auct. II, c. 368, 369, 378, 385, 391, 392.

škega škofa in vsakega drugega sodnika razen legata apostolske stolice, in sicer: ker so bivša rektorja Johannes Potage in Petrus Mauricii ter magistri Rolandus Berguel, Johannes Pulcripatris in Johannes de Fonte njega radi apelacije na apostolsko stolico neupravičeno in brez vzroka v ječo vrgli; ker je Johannes Potage v rimski kuriji javno rekel, da mu je žal, da ni Paulus v ječi ostal do smrti, če se pa vrne v Pariz, ne bo zlahka zopet prišel v Rim; in ker je papež zadevo vrnil v Pariz, kjer bi Paulus brez zaprosene eksempcije ne bil varen. Dobil jo je 18. februarja 1429.⁴⁰

Na seji po 2. juniju je nacija izvolila delegate, da se posvetujejo z zastopniki nacije v parlamentu, kamor je Paulus radi svojega dolga apeliral od rektorskega sodišča, kako bi nacija prišla do svojega denarja. 26. julija je plačala svojemu zastopniku v Paulovem procesu 1 frank, odvetniku pa pol franka.

Na vprašanje bedela teološke fakultete je nacija 7. novembra sklenila, da bo prispevala k stroškom teološke fakultete v Paulovem procesu, ker je tam močno zainteresirana.

13. januarja 1430 je delegirala Martina Berech, ki je edini ta proces dobro poznal, v kurijo parlamenta, da zaprosi obvestila o tem, kar se nacije tiče. 21. januarja je plačala 1 frank za prepis spisov, ki jih je Paulus izročil sodnikom.

Paulus je dal citirati prokuratorja Petra de Gonda in blagajnika, nacija pa je 3. marca poudarila, da je ta proces nje n. 11. aprila je obljubila svojim zastopnikom in odvetnikom dobro plačilo, 2. junija jih je potolažila, da ne bodo oškodovani, 28. avgusta 1431 pa je sklenila, ker so se zastopniki in odvetniki pritoževali, da že dolgo za svoje delo niso dobili plače, da jim da blagajnik denar lahko brez predhodnje seje.⁴¹

11. marca 1432 je papež Evgen IV. razglasil, da uživa šest magistrov, med njimi Paulus Nicolai, ki so bili vpisani v glavnem rotulu l. 1424, vse prerogative, ki jih je dodelil Martin V. vpisanim.

7. aprila je morala nacija zopet plačati zastopnika Radulpha Barnesse. Zahteval je 9 frankov. Sklenili so mu dati 36 solidi in, če treba, še 3 librae.⁴²

⁴⁰ Auct. II, 396/397.

⁴¹ Auct. II, 414, 416, 421, 428, 429, 431, 432, 434, 456.

⁴² Chart. IV, no. 2409, p. 539; Auct. II, c. 465.

Boj se je nepretrgano nadaljeval. 2. marca 1433 je tožil Paula v parlamentu minorit Fr. Jacobus de Touraine. Paulus pa je tožil univerzo, da so ga zaprli in bi ga pustili umreti v ječi, če ne bi Bog pomagal in dobra justica dvora; v času njegovega zapora so prodali njegovo imetje in ga zapili, češ, saj nikoli ne bo ušel; in da rešitev zavlačijo, so napravili pritožbo na veliki kraljevski svet. 5. marca je pariški škof tožil Paula, da, čeprav ekskomuniciran, mašuje vsak dan. Radi tega je bil citiran pred promotorja. Paulus pa, ogorčen radi citacije, je razžalil promotorja s silogizmom: noben žid nima pravice soditi, promotor pa je žid. Za to ga je grajal oficial, Paulus pa se ni zmenil za to. Navedli so tudi, da so mu dali lepo ječo, skupaj z nekim drugim duhovnikom; pozneje so ga pa morali premestiti, ker je samo smrčal in se nista razumela. Jacobus de Touraine je tudi navedel, da je žalil univerzo in nacijo s tem, da je sebe primerjal z Marijo Magdaleno, univerzo pa z druhaljo: *credendum est magis Marie veraci, quam Judeorum turbae fallaci*. 9. aprila je Paulus repliciral. Do zaključka pa ni prišlo.⁴³

7. maja 1439 je artistska fakulteta razpravljala, kako bi bil magister Paulus zopet sprejet od teološke fakultete in tudi od medicinske in juridične fakultete pripuščen kot član univerze, da more doseči teološko licenco. Sklenila je, da je potrebno sklicati zborovanje univerze, ker je izključen iz svoje nacije, artistske fakultete in vse univerze radi znanih hudodelstev, za katere še ni dal zadoščenja.

8. maja je univerza obravnavala, ali bo teološka fakulteta pripustila Paula k licenci proti artistski fakulteti. Vse fakultete so sklenile, da ne bo pripuščen, dokler ne da pred vso univerzo zadoščenja.

Na zborovanju univerze 22. maja je prosil prokurator nemške (angleške) nacije, Jacobus Winthorst, da naj univerza Paula ne sprejme, dokler ne zadosti svoji naciji. Univerza je sklenila, naj se vrši o njegovem sprejemu še novo posvetovanje.

Zborovanje univerze 29. maja je imelo dve točki. Rektor je predlagal: 1. da se magister Paulus sprejme, če se odpove vsem svojim procesom proti naciji, fakulteti in univerzi; in

⁴³ Chart. IV, no. 2426, p. 550; Auct. II, c. 465/466.

2. da se vrši procesija univerze v Notre Dame. Vprašal je najprej dekana teologične fakultete Radulpha de Porta, ki je brez kakršnega predhodnjega posvetovanja takoj odgovoril placet. Pravitako je vprašal dekana juridične in medicinske fakultete, ki sta tudi odgovorila placet; in tako je bil brez prošnje magister Paulus nanovo sprejet v univerzo. In takoj se je formirala procesija v Notre Dame, s katero je šel tudi magister Paulus de Slavonia v svojem plašču kakor drugi baccalaurei formati in theologia.⁴⁴

1. junija 1439 se nahaja Paulus Nicolai v katalogu licenciatov teologične fakultete.⁴⁵

Tako se je povoljno končala 13letna borba Paula Nicolai. Chartularij opozarja na okolnost, da so njegovi procesi napolnili z noticami register angleške nacije in register bedela teologične fakultete — tu ni vse navedeno —, medtem ko v citiranih knjigah ni niti omenjen istočasni važni proces proti Ivani d'Arc, v katerem je igrala pariška univerza važno vlogo.

IV.

Johannes (Stojković) de Ragusio.

Rojen okrog l. 1390 v Dubrovniku iz patricijske rodbine Stojković (Stoico) je postal dominikanec v konventu svojega rodnega mesta in potem šel študirat v Pariz, kjer ga je podpiral dubrovniški škof Joh. Dominici. Iz časa njegovega študija v listinah univerze ni mnogo notic. 1420 je postal licenciat teologije. (Katalog licenciatov med 1413 in 1421 pa manjka.) V knjigi bedela teologične fakultete ni imenovan. 18. novembra 1421 ga je povabila angleška nacija kot svojega člana na slavnost nacije; tu ima že naslov magister. 13. maja 1422 pa je prosil Johannes za potrdilno listino svojega grada — magisterija — in za priporočilna pisma, kar mu je univerza dovolila.⁴⁶

Poznejše njegovo življenje pa je dobro znano;⁴⁷ rezumiram radi tega le na kratko.

⁴⁴ Auct. II, c. 507—510.

⁴⁵ Chart. IV, no. 2530, p. 608.

⁴⁶ Auct. II, c. 285, 289.

⁴⁷ Biografski podatki o njem se najdejo v sledečih delih: Michael Buchberger, Kirchliches Handlexikon, II, München 1912, v članku Joh. v. Ragusa; Wetzer u. Welte, Kirchenlexikon f. kath. Theol., 2. izd. 1882—1903,

Po 13. maju 1422 ga je poslala pariška univerza s Filipom Marescalli od francoske nacije v Rim k papežu Martinu V. s pismi, v katerih je univerza papeža pozvala, naj po določilu koncila v Konstanci v petih letih skliče splošni koncil in da pospeši že v Pavijo sklicano sinodo. Johannes je ostal v Rimu do aprila 1423 in šel potem v Pavijo, kjer se je začel 23. aprila koncil in je imel Johannes po nalogu papeža prvi govor. 22. jun. se je preselil koncil v Sieno, kjer je imel Johannes pridigo o potrebi splošnih koncilov, ki je povzročila nezadovoljnost pri papeških legatih. Dvomili so o njegovem značaju kot zastopniku pariške univerze, ki ga pa je dokazal z dokumenti. 3. februarja 1424 je pisal Johannesu Pulcripatris in drugim zastopnikom pariške univerze, da bi hitro prišli na koncil.⁴⁸ Prišli so, a takoj prešli na stran papeža in 26. februarja so legati koncil razpustili in izbrali Bazel za kraj prihodnjega splošnega koncila.

V novembru 1430 je določil Martin V. kardinala Julijana Caesarini za legata in Johannes je postal njegov spremljevalec. Medtem ko je Julijan v Nemčiji pridigoval križarsko vojsko zoper Husite, je poslal Johannesesa kot podpredsednika — poleg Johannesesa Palomarskega — v Bazel, kjer sta otvorila 23. julija koncil in ga vodila do prihoda legata 9. septembra.

Za koncil v Bazlu, posebno njegov začetek in njegova pogajanja s Husiti, sta najvažnejši deli spisa Johannesesa de Ragusio: *Initiam et prosecutio Basiliensis Concilii in Tractatus quomodo Bohemi reducti sunt ad unitatem ecclesiae* (priobčena od Palackega, *Monum. concil. gen. s. XV, I, 1857*). *Tractatus* je zbirka aktov in gre od 15. oktobra 1431 do 23. febru-

Freib. i. B., ne pod imenom, ampak v člankih: Basel, Concil I, c. 2088 ff.; Florenz, Concil IV, c. 1371 ff.; Siena, Synode XI, c. 291; Auctarium II, c. 290; Ottokar Lorenz, *Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter*, 3. izd., I, Berlin 1886, p. 332/333; C. J. v. Hefele, *Conciliengeschichte VII*, Freibg. i. B. 1874, na več krajih o priliki reformskih sinod v Paviji, Sieni, Bazlu in Firenzi; Budinszinsky, v že citir. delu; Simeone Gliubich, *Dizzionario degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna 1856, p. 290—292. Podatki teh se opirajo na avtorje (ki jih nisem mogla dobiti): Fabricius, *Bibl. lat. Mediae et Inf. Aetatis*; Palacky, *Mon. conc. gen. s. XV, I*; Quitif-Echard, *Scriptores Ord. Praedicatorum, I*; Touron, *Hom. ill. Domin. III* in R. Beer, *Eine Handschriftenschenkung aus d. J. 1443* (Joh. de R. os Bibliothek, 1896).

⁴⁸ Auct. II, c. 305.

arja 1433. *Initium* ima značaj dnevnika in pripoveduje cerkvenozgodovinske dogodke od 1417 do 1431. Verjetno je, da so ga potem pogajanja s Čehi tako absorbirala, da ni mogel več zasledovati celotnega poteka.

V pogajanjih s Husiti je imel Johannes eno glavnih vlog. 16., 17. in 19. januarja 1433 je govoril J. Rokicana o obhajilu v obeh podobah. 31. januarja, 3. do 9. in 11. februarja mu je odgovoril od koncila za to točko določeni Johannes, čigar govor je povzročil pritožbe Rokicana. Pet dni (od 2. do 10. marca) je repliciral Rokicana, 2., 3. in 4. aprila zopet Johannes, a želel konec debate. Disputacije so se potem — tudi v drugih točkah — opustile in kmalu so Husiti odpotovali.

24. januarja 1435 je poslal Bazelski koncil — znova — delegate v Carigrad z vabilom za unijo, med njimi Johannes. Delegati so prišli 23. septembra 1435 v Carigrad, Grki pa niso hoteli v Bazel, temveč so želeli mesto ob morju za kraj unijske sinode. Johannes je ostal v Carigradu in moral plačati z denarjem Bazelskega koncila delegacijo, ki so jo poslali Grki Latincem. 17. novembra 1436 je poslal Bazelskemu koncilu poročilo o nagnjenju k uniji in o žalostnih razmerah v orientu.

Medtem se je Bazelski koncil razcepil, papež — Evžen IV. — je stopil na stran manjšine, poslal njene zastopnike v Carigrad in preložil 18. septembra 1437 koncil v Ferraro. Bazelskemu koncilu je izpodletelo pridobiti Grke zase. Pustil je Johannes devet mesecev (konec l. 1436 in polovico l. 1437) brez vsakršne inštrukcije; Grki so ga začeli zasmehovati tudi radi njegove varčnosti. Ker je slišal, da sta papež in Bazelski koncil izbrala Firenco, je deloval v tej smeri. Ko so prišli v septembru 1437 delegati manjšine, jih je podpiral; šele ko so prišli v oktobru delegati večine, se jim je zopet pridružil. Carigrajski patrijarh in cesar sta pa bila za papeža, in delegati večine so v par dneh brez uspeha odpotovali, ž njimi tudi Johannes.

3. januarja 1438 se je otvoril koncil v Firenci. V Bazlu, ki je postal shizmatičen, so v januarju Johannes in njegovi tovariši poročali o ponesrečeni misiji v Carigradu.

Bazelskemu koncilu je ostal Johannes bržkone do konca zvest. Protipapež Feliks V. ga je imenoval za škofa v Argosu in 12. oktobra 1440 za kardinala di S. Sisto. 1442 je spremil Feliksa v Lausanne. Isto leto je umrl v Bazlu in zapustil tamšnjemu dominikanskemu konventu svojo biblioteko, posebno

dragocene grške kodekse, ki si jih je pridobil na svojih potovanjih v Carigrad. Iz liste njegovih del sta posebno važni poleg že citiranih *Litterae quattuor in Relatio de legatione Constantinopolitana ad patres Concilii (Romae 1668)*.⁴⁹

* * *

Tukaj so večinoma zbrani le podatki iz časa študija omenjenih osebnosti. Znabiti hranijo domači arhivi gradivo, ki bi pojasnilo njih življenje pred študijsko dobo in po njej.

Dodatno h Georgiusu, ki ga Budinski citira, pa moram omeniti razpravo, ki je pred kratkim izšla: Stjepan Zimmermann, Juraj Dragišić (*Georgius Benignus de Salvatis*) kao filozof humanizma.⁵⁰ Razprava riše njegovo bivanje v Rimu, v Urbinu in posebno v Firenci, kjer je v hiši Lorenza de Medici bil član kroga humanističnih učenjakov; orisane so tudi filozofične struje, ki so nanj delovale. Spis analizira dvoje njegovih del: dialektiko (*Artis dialecticae praecepta vetera an nova miro artificio conscripta a Georgio Benegno Archiep. Nazareno...*), ki je izšla 1480 in 1489 v Firenci, ter 1520 v Rimu; in njegovo delo o angelih (*De natura coelestium spirituum quos angelos vocamus*), spisano v Dubrovniku (kjer je prebival 1497—1500, ker se je bil izpostavil za Gir. Savonarolo) in izšlo 1499 v Firenci s podporo dubrovniškega senata. Po analizi teh del pride Zimmermann do zaključka, da je postal Dragišić, čeprav je živel v središču humanizma, zastopnik peripatetično-sholastične filozofije in zavzemal posredovalno stališče med skotizmom in tomizmom.

⁴⁹ Nekateri avtorji mislijo, da je Johannes identičen z dominikanskim provincialom Lombardije Johannesom de Ragusio ali de Montenegro, ki je na unijski sinodi v Firenci disputiral z Markom Eugenikus v marcu 1439 o izhodu sv. Duha in govoril v juniju o papeškem primatu; tako Gliubich in Wetzer. Hefele pa (l. c. p. 681) pripomni, da je ostal Joh. de Ragusio do konca na strani Bazelskega koncila, medtem ko je stal Joh. de Montenegro na strani papeža Eugena IV. Njemu sledi Buchberger.

⁵⁰ Rad jugoslov. akademije znanosti i umjetnosti knj. 227, Zagreb 1923, p. 59—79.

